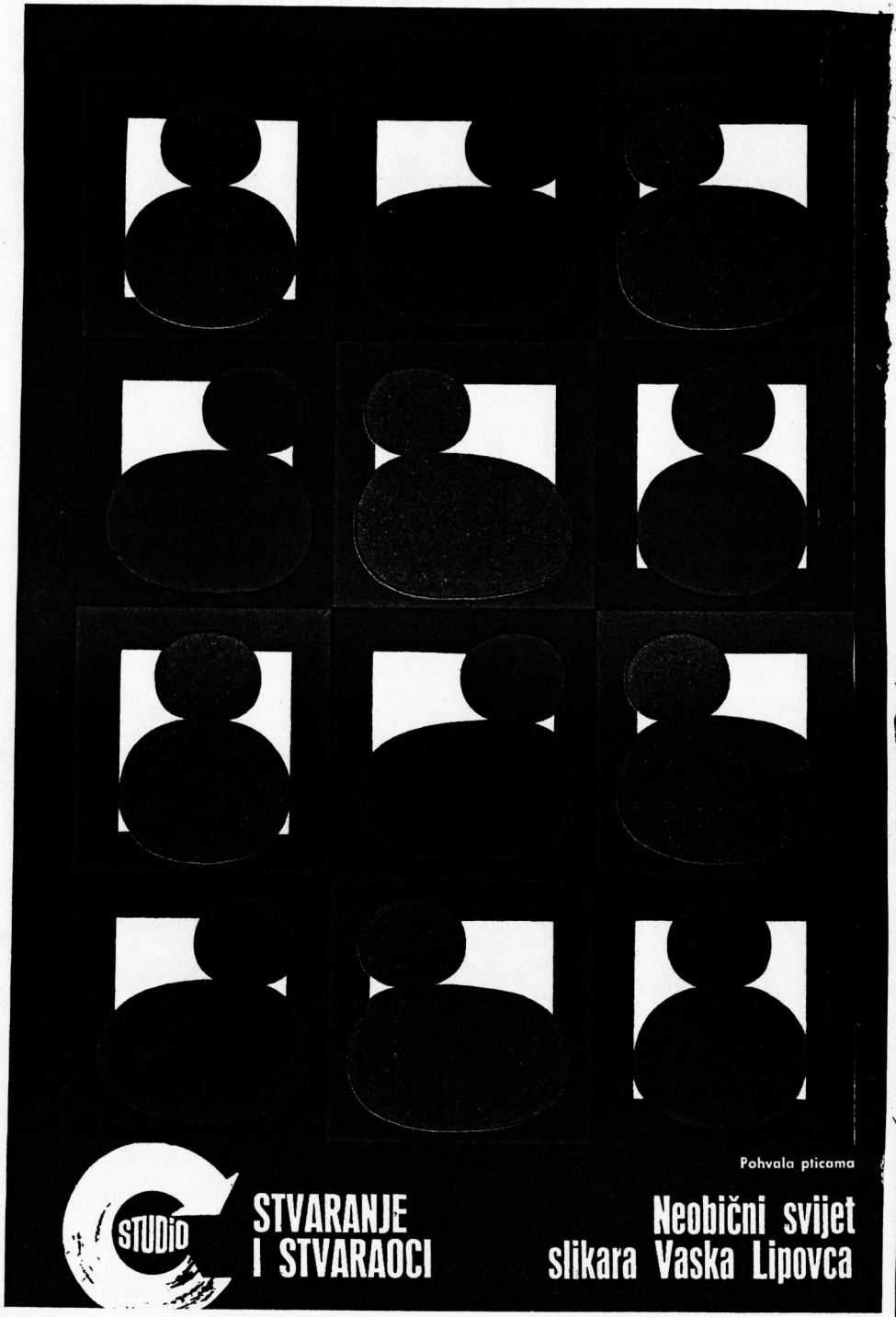

Pohvala pticama

STUDIO

STVARANJE I STVARAOCI

Neobični svijet slikara Vaska Lipovca

ČUDESNE PTICE IZ EKRANA

„STUDIO" br. 624
20-26 III 1976.g.

O tihom i povučenom majstoru kičice koji i iz Splita vidi davne kapetane u rodnom Kotoru i koji ne može zaboraviti brodove i mornare iz djetinjstva ● Najbolje su one izložbe koje razveseljuju prolaznike na ulici ● Kad bi se moglo govoriti samo slikama . . .

VAŠKO LIPOVAC, slikar iz Kotora rodom, Zagrepčanin domicilom a evo već desetu godinu privremeni naseljenik u Splitu, osoba je koju prijatelji i susjedi oslikavaju onom već dozlaboga istrošenom rečenicom: tih, miran i povučen.

I takvi tihi, mirni i povučeni, premda omiljeni i ugodni za ljude s kojima suraduju i s kojima su svakodnevno okruženi, nipošto nisu zahvalna novinarska meta. Jer, teško zbore o sebi, tako im je posve bistro da ste ih posjetili kako biste pisali o njima i njihovu radu. Riječi im morate izvlačiti kliještima a iz očiju im čitate da im je do stidljivosti nelagodno zato što ste upravo njih izabrali za sugovornike.

živjeti od slikarstva

Vasko Lipovac, dobar čovjek nikad povišena, uzburkana glasa, pokazivat će radije svoje slikarije, skulpture i tapiserije ne bi li vam, možda, one nešto rekle umjesto njega.

»Pohvala pticama«. Iz dvanaest ekrana gledaju promatrača ptice bez očiju, nacrtane tipičnim Vaskovim načinom po kojem je autor lako prepoznatljiv:

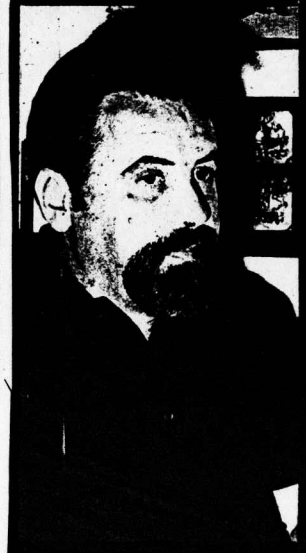
● Nisu li vaše ptice umjesto u gnijezda zasjele u televizijske prijemnike? — pitam ga, a Lipovac sliježe ramenima:

— Ukoliko ih vi tako doživljavate, tada se moram složiti s vašom tvrdnjom.

● Mali ekran i ptice u njemu ... Je li to utjecaj civilizacijskih »blagodati« na suvremena čovjeka, sve jače zakovanog za televiziju i zarobljenog uz njezin program?

— Lako će biti da je tako! — ne protivi se Vasko Lipovac ni ovakvom opisu jednog od svojih najpopularnijih djela.

Priupitate li slikara kojem se smjeru priklonio, on će jednostavnom nijećnošću uzvratiti: »Ne znam«, s tim što će poslije kraćeg razmišljanja nadovezati:

— Kad crtam svoje figure, ja ih vidim kao ljude, ptice, brodove... Svjestan sam da su moje slike na prvi pogled šokantne i neprihvatljive. Ali kad se čovjek na njih navikne, a za to mu je potrebno da ih pet-šest puta dobro promotri, počne na njih gledati mojim očima. To me, naravno, usrećuje.

Učini se da ova igra boja i elemenata kadikad djeluje djetinjasto, naivno.

● Nije li vaš opus morskih slika bezazlena groteska, možda neka vrst jadranske naive, izražena osebujnim načinom?

— Ne znam, vjerujte! Možda bih, kad bih učinio neke ustupke, postao komercijalniji a moja umjetnost unosnija. Ali — ostajem dosljedan.

● Kako onda dosljedno živite od slikarstva? — raspoznalo se uplećem, znajući da se Vasko Lipovac mora brinuti o egzistenciji petoročlane obitelji (uz ženu tu su još tri sina: **RANKO, MARIO i MARKO**).

— Izložbe ne donose koristi, već jedino zadovoljstvo. Izdaci su veliki, a garancija minimalna. Mnoge vraćene stvari, kako običavam reći, naprosto su za remont, oštete se dobrano pri prijenosu. Dakle, prihvaćam što mi ponude, da dodem do novca i mirno radim ono što volim, iz užitka. Plakate, freske i tapiserije za hotele, prospekte ... Koji put, međutim, pomislim da je živjeti ovako ipak bolje ...

● Ne shvaćam: zbog čega?

— Zato što mi je tragično (prikladniju riječ od ove nisam mogao naći!) rastajati se od vlastitih slika, a pogotovu ako ne znaš kamo idu. S mojih izložaba, osobito onih u Italiji i u Dubrovniku, mnogi su stranci pokupovali slike i odnijeli ih tko zna gdje: u Ameriku, zapadnu Evropu ... Tako kupci od mene odnose sjećanja što sam ih zabilježio na platnu i sad više ne znam gdje su. Što je najgore, najteže se rastajem od novijih stvari: još ih se nisam posteno ni nagledao a one ispare, zauvijek se i netragom izgube, bez nade da ću ih ikada više sresti! — razniježio se Lipovac.

Pripominje kako je pokušao učiniti bilancu svega što je stvorio («S godinama sjećanje popušta, blijedi, i želio sam to srediti na vrijeme») — reče, ali je namah odustao:

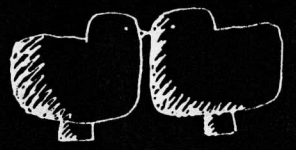
— A posao mi je otežan jer je većina mojih slika bez naslova i potpisa. Za me je to najteži dio slikarske procedure: držim da naziv može navesti na krivi put, pa radije u svijet šaljem bezimene radove.

Kod kuće je ljepše

Inozemne galerije često pozivaju Lipovca da se predstavi i na njiho-

ČUDESNE PTICE

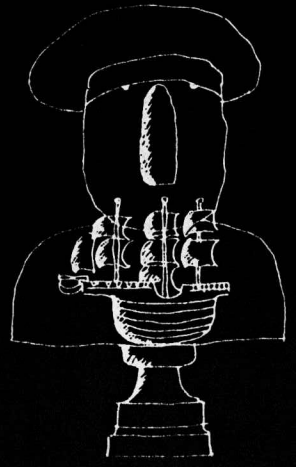
vim zidovima. Pozvani se odazove, vrati se s ljepim kritikama, novim ponudama za gostovanja i povećanim kontom na deviznom računu. No kada god se mora otisnuti na put, Lipovac se živ isprepada i sa zebnjom sjeda u kola kojima kreće na lice mjesta:

— Kod kuće je mnogo ljepše izlagati. Sretneš i nadeš prijatelje, među svojima si. A vani: dodu neznanci, brzo pogledaju, kažu ti nešto konvencionalno, raspitaju se o cijeni i odu. Uvijek se u tudini osjetim osamljenim i bespomoćnim.

Nedavno je oduševio Spličane držeći se zdrave narodne mudrosti: kad neće brijeg Muhamedu, Muhamed će brijegu. U izlozima robne kuće osvanulo je četrdeset njegovih uljanih minijatura i tri grafike. Tematika (more i ljudi s mora) razveselila je prolaznike, kojima se broja ne zna:

— Umjetnost se na ovaj način najbolje približi svim slojevima. Jer, čini mi se, naš se čovjek još skanjuje da uđe u izložbenu dvoranu, kao da ga spopada strah da će mu netko spočitnuti kako mu tu nije mjesto. I kad bi se ovakve manifestacije nastavile, bio bi to likovni odgoj u pravom smislu riječi, nadohvat ruke onima za koje, zapravo, moramo slikati! — zadovoljno će Vasko Lipovac.

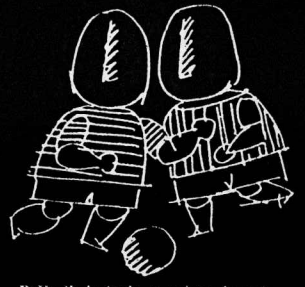
Dugi splitski boravak

Utjecaj je mora jak na slikara kojem smo poklonili ovaj prostor:

— Sasvim je pouzdano da u meni vječno tinja uspomena iz djetinjstva i mladosti koju sam u sebi ponio iz Kotora. A sada i ovaj produljeni boravak u Splitu nanovo budi neugasivu ljubav prema moru, brodovima, mornarima i ona se prenosi na moje slike! — kaže Lipovac.

Slikaru je sada četrdeset i peta. Upisao se na Akademiju za likovnu umjetnost u Zagrebu 1950, završio studij nakon pet ljeta u klasi profesora Željka HEGEDUŠIĆA a zatim stalno ostao ili, bolje reći, namjeravao ostati u gradu pod Sljemenom:

— Stanovao sam podstanarski i počeo stoga graditi kuću s ateljeom. Računao sam: dok je ne dovršim poći ću sa ženom u Split. Znate, splitski sam zet i prihvatila nas punica. A, evo, gradnja se otegla poput Skadra na Bojani, jedanaest dugih godina. Kad smognemo para da napokon završimo tu kuću, vratit ćemo se u Zagreb.

Pošlo ih je troje, a natrag će petoro: dva mlada sina, rodom su Spličani.

Putovima Marka Pola

Posjetioci hotela »Marko Polo« u Korčuli posebno su oduševljeni Lipovčevim likovnim ukrasom postavljenim u predvorju. Na osebujan način prikazana su putovanja glasovitoga moreplovca Korčulanina po Kini, Veneciji, Rusiji, Turskoj, Mongoliji:

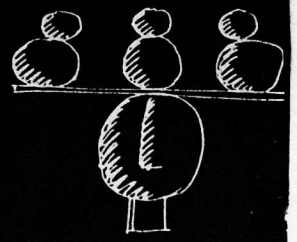
— Sve je učestalija suradnja slikara i arhitekata, a mene uvijek razveseli rad s dobrim arhitektom, onim sa sluhom. Takav zajednički rad oplemeni objekt i učini ga bližim onima koji u nj zalaze — ističe Lipovac.

Razmišljajući o sebi kakav je bio prije dvadesetak godina a kakav je danas, Vasko vuče zanimljivu crtu:

— Pokušao sam tamo 1956. slikati ono što nije bilo moje »ja« i upao sam u neku fazu geometrijske apstrakcije koju ni ja sam nisam shvaćao, a kamoli drugi. Brzo sam se okanio čorava posla, ali mi je dugo trebalo dok se potom nisam oporavio. To je razdoblje koje više ne priznajem i kojeg se odričem i sramim.

• A vaš sadašnji trenutak?

— Traje. Svaštarim. Iako privatno nisam znatiželjan, ta mi se vrlina javlja u poslu. Zanimaju me svakojaki materijali i zato se u svemu okušavam, od male figurice i sličice do dekorativnog panoa. Volim da mi oblici budu što čišći, ali i prirodniji, jer nisam proračunat, matematički tip. Sve što činim izlazi iz duše.

Na poziv beogradskog Muzeja savremene umetnosti predstavit će se uskoro u još nevidenom stilu. Velike slike na drvu i poliesteru, raščlanjene figure u crno-bijeloj tehnici dobivene postupkom špricanja, čine najnoviji Lipovčev stvaralački izraz nalik na umjetničku fotografiju.

• Sjajno! Ovo još nisam vidio! — spomenuh.

— Ni ja — prisnaži Lipovac. — Zato s uzbuđenjem očekujem sud onih koji će mi iskreno reći svida li im se to što sam počeo. Ukoliko niste bili konvencionalno pristojni, vaša pohvala je za me ohrabrenje.

Otac i sinovi

Sve više smanjuje vrijeme za odmor na račun slikanja. Od susjeda je na Solinskoj cesti unajmio neku smočnicu i tamo provodi najveći dio dana. Kadikad mir pomuti žena ili koji od sinova kad mu donesu kavu:

— Ne bih volio da mi djeca postanu slikari! — kaže. — Možda samo kad bih bio siguran da će biti bolji od mene. Jer, ništa žalosnije od lošeg slikara. Gori je od toga još samo loš glumac.

Sa zidova se osmjehuju glave kapetana bez očiju i usta.

I to je čudo moguće kada dolazi od nadahnutog majstora kičice.

Pero Zlatar